

Adnan Efendić

Bosna i Hercegovina na putu ka Evropskoj uniji: makroekonomski izazovi

U ovom radu analizirani su glavni makroekonomski izazovi koji se nalaze na putu približavanja Bosne i Hercegovine prema članstvu u Evropskoj uniji i Evropskoj monetarnoj uniji. Ekonomski izazovi tiču se mogućnosti bosanskohercegovačke privrede da udovolji ekonomskim kriterijima za članstvo koje je odredila Evropska komisija u Kopenhagenu i Mاستrihtu.

Komparativna analiza ključnih ekonomskih pokazatelja Bosne i Hercegovine sa zemljama Evropske unije (EU 25), novim zemljama članicama (EU 10), manje razvijenim zemljama članicama ("EU 3") i zemljama kandidatima (Bugarska, Rumunija i Hrvatska), pokazuje da Bosna i Hercegovina značajno zaostaje u ekonomskom razvoju u poređenju sa svim pomenutim skupinama zemalja, s tim da je to zaostajanje najmanje prisutno u odnosu na zemlje kandidate. Bosna i Hercegovina u poređenju sa pomenutim zemljama ima najlošije pokazatelje kada je riječ o razini GDP-a po stanovniku (p/c), stopi nezaposlenosti i vanjskoj ravnoteži. BiH ne zaostaje za pomenutim skupinama zemalja prema pokazateljima opće razine cijena, budžetskog deficita i javnog duga, s tim da je javni dug BiH nešto veći od prosjeka ovih zemalja. Startna pozicija BiH na putu evropskih integracija lošija je u poređenju sa sadašnjima zemljama kandidatima. Kako stvari trenutno stoje, ne može se očekivati u kratkom, pa ni u srednjem roku dostizanje ekonomskih performansi pomenutih zemalja koje se mogu uzeti kao *banchmark* za evropske integracije BiH u budućnosti.

Bosna i Hercegovina već sada ima prednost kada je riječ o kriterijima iz Kopenhagena kao što su stabilnost cijena, budžetski deficit, javni dug, liberalizacija cijena i vanjske trgovine, kao i integracija trgovine na tržište Unije. Međutim, glavni izazovi za ekonomsku politiku BiH biće smanjenje deficita tekućeg računa platnog bilansa, smanjenje jaza u visini GDP p/c, reforma sektora srednjih i malih preduzeća u vezi s pitanjem administrativnih procedura, troškova i vremena potrebnog za registraciju, dalja reforma infrastrukture, jačanje konkurencije, jačanje odgovarajućeg kapaciteta fizičkog i ljudskog kapitala u zemlji, i na kraju, jačanje nebankarskih finansijskih institucija. Imajući u vidu naprijed rečeno, teško je tvrditi da postoji "funkcionalna tržišna ekonomija" u punom smislu te riječi, i da se u ovakvom okruženju bosanskohercegovačka preduzeća "mogu nositi sa konkurencijskim pritiscima i snagama u Uniji". Izazovi koje treba u BiH riješiti svakako da će razultirati i napretkom u funkcionalnosti tržišne ekonomije i boljim pretpostavkama za jačanje konkurencije privatnog sektora.

Bosna i Hercegovina već sada gotovo u cijelosti može ispuniti nominalne kriterije konvergencije iz Mاستrihta, izuzev kriterija dugoročne kamatne stope. Razina inflacije, budžetskog deficita i javnog duga, kao i nezavisnost Centralne banke BiH, potkriteriji su koji već stoje unutar definiranih granica konvergencije. S druge strane, realna konvergencija po pitanju stabilnosti deviznog kursa zadovoljavajuća je, dok je razina GDP-a p/c daleko ispod razine najmanje razvijenih zemalja i biće moguća samo uz dugoročno održive stope ekonomskog rasta.